

SMOLENICKÝ POSOL

september 1997

Mimoriadne číslo venované
350. výročiu posviacky kostola

Časopis farnosti Smolenice

DOM, KDE

V našej obci sú domy, kde by ste márne klopali na dvere. Nik vám neotvorí. Nik vás v nich neprivíta. Sú prázdne. Nik v nich nebýva. Nik tam nikoho nečaká.

Je v našej obci dom, ktorého adresu si nik nepíše ako svoje bydlisko. A predsa ten dom nie je prázdny. **Vždy tam niekto na nás čaká.** Niekto, komu na nás záleží. Niekto, kto nás má rád. Niekto, kto nás u seba rád vidí. Hoci tento dom stojí už tristo päťdesiat rokov, býva v ňom stále ten, pre koho bol postavený.

Je to dom Boží. Kostol, ktorý je príbytkom Boha. Ale **Boh ho nechce mať pre seba.** Vlastne ho ani nepotrebuje pre seba. Veď nič sa nevyrovná nádhre jeho nebeských príbytkov. **Býva tu len kvôli nám. Aby nám bol blízko. Aby sme my mali k nemu blízko.**

Kostol uprostred nás je záruka, že nás Boh neopustil. Kostol uprostred našich obydlí dokazuje, že my sme neopustili Boha. Náš kostol nespustol ani po tristo päťdesiatich rokoch. Kým to tak, bude s nami dobre.

Môžeme len odhadovať, čo všetko treba s vďakou pripísať tomu, že tí, ktorí tu žili pred nami, **chodili do domu Božieho ako do svojho otcovského domu.** Prichádzali k Otcovi zveriť mu svoje starosti. Otcovia prosili za svoje deti. Ženy za manželov. Deti za rodičov. Keby kostolné lavice mohli rozprávať, koľko modlitieb za národ, za vlasť, za pokoj, za rodiny, za lásku medzi ľuďmi tu už počuli. Keby kľučka na kostolných dverách mohla spomínať, koľko rúk ju za ten čas stislo s novou nádejou a odhodlaním do života. Keby tak mú-

Vševládny Kriste, milostivý Pane, prosebné hlasy zaznievajú v chráme, požeňaj toho, kto doň vo výročí nábožne vkročí.

Hľa, tuto je sieň najvyššieho Kráľa, tu brána nebies jasná, otvorená pre všetkých, ktorí idú z kraja strasti do večnej vlasti.

To sväté miesto pojme tvoju čelaď a vo sviatosťiach všetkých obohatí, od svojho stola k tebe pošle hostí do blaženosti.

Nuž prosíme Ťa, Bože, prívetivo vyhovej prosbám svojich služobníkov, čo v poklone tu slávia, plní plámu, posviacku chrámu.

Spoločnou chválou vebľíme Otca aj teba, Kriste, milý, večný Kráľu, aj Ducha: nech k vám každá myseľ vzlieta z okruhu sveta. Amen.

SME DOMA

ry nášho kostola mohli prezradiť, koľko slz ľútosti videli padať na zem a koľko vzdychov sa tu v dôvere vznášalo k Bohu Otcovi. Keby kamene dlažby vedeli spočítať, koľko krokov ich premeriavalo s novou silou niesť svoj kríž do konca. To, čo sa dialo v našom chráme za tých tristo päťdesiat rokov, ako tu stojí, udržiavalo a stvárnňovalo život aj mimo neho - v rodinách, v obci.

Čo by s nami bolo, keby tu tohto domu Božieho nebolo? Čo by bolo s nami, keby v ňom nebolo tých pred nami?

Zostane Boží chrám aj naďalej srdcom obce, do ktorého sa zbiehajú žilky ľudských osudov, aby s novou silou boli z neho rozposlané vnášať Život do života?

Dejiny nášho kostola tvoríme dnes my. Aj naša generácia píše jednu kapitolu jeho histórie. Bude radostná? Smutná? Alebo nebudaj posledná? O tom rozhodne naša viera, náš vzťah k Bohu, náš život.

Boh je stále medzi nami. Býva tu s nami. Má v našej obci svoj dom. **Nech nám je tento Boží dom domom, kde sa cítime doma.** Domom, kde sme pred Otcem bratia a sestry. Domom, kam môže prísť každý a nemusí sa obávať, že ho neprijmú, hoci bol dlho vzdialený. Nech je nám domom, z ktorého budeme vždy odchádzať po stretnutí s Otcem posilnení, povzbudení, svätejší a lepší, s predsavzatím, že pri najbližšej príležitosti sa sem s radosťou znova vrátíme.

Takýto vzťah k Božiemu chrámu chce spolu s Vami prežívať

Váš duchovný správca
Zdenko Sitka

JAKO MÁME ZASVÄTIŤ DEŇ POSVÄTENIA CHRÁMU

Pripomínať si udalosť posvätenia chrámu a sláviť jeho výročie nie je v Cirkvi ničím novým. Nábožní kresťania si vždy uvedomovali, aký význam má pre nich chrám, v ktorom sa môžu schádzať, počúvať Božie slovo, oslavovať Boha, posilňovať sa vo viere a prijímať sviatosti. Deň posvätenia chrámu bol vždy príležitosťou spoločne poďakovať Bohu za všetko. V starých cirkevných knihách nájdeme aj takéto poučenie pre veriacich (*doslovne citované*):

Jako máme zasvätiť deň posvätenia chrámu? V duchu a dľa úmyslu cirkve, a preto 1. máme Bohu ďakovať za všetky milosti, ktoré nám vo svojom chráme, vo svojom dome ustavične udeľuje.

2. Máme si vysoko vážiť tú veľkú milosť, že Boha medzi sebou máme, a jako Zachej ku svojmu spaseniu ju využiť. Kto sa pravým spôsobom v chráme zdržuje, nikdy neodchádza z neho bez novej milosti, bez nového požehnanja. 3. Pečlivo sa máme chrániť, aby sme tento milostný deň nezsvätili. Na mno-

hých miestach sa priatelia na deň posvätenia chrámu (hody) povolávajú a navštevujú, ale to sa má diať hlavne tým úmyslom, aby sa spoločne duševne tešili, že si Boh na tom mieste prýbytok vyvolil, a blahoželali si k tomu, že sa v pravej samospasiteľnej viere nachádzajú. Ale na miesto toho čo robia? Ach, kto by bol v stave opísať všetky tie výstupnosti, nemiernosti, bitky a pohoršenia, ktorými sa za našich čiasov sviatok posvätenia chrámu zneučuje a znesväčuje? Ani pohani neboli pri svojich slávnostiach tak

nemierni a výstupní, jako sú za našich čiasov mnohí kresťania v deň posvätenia chrámu, „na hody“. Ale či sa to patrí na kresťanov, na príslušných Ježišových, na chrámy Ducha svätého? Či tak ďakujú Bohu za všetky milosti a dobrodenia, ktoré im v chrámoch cez rok udeľuje? ... Ký div, že potom Boh nevyslycha modlitby naše v kostole, a sosiela na nás kľatbu miesto požehnanja! ... Rozumní a veriaci kresťania mali by sa hanbiť, že tak berú účasť na posvätení chrámu, a kresťanské vrchnosti mali by sa všemožne vynasnažovať, aby koniec urobili tým hodovým rozpustilostiam a pohoršeniam, ktorými sa Boh najväčšia dobrota, tak ťažko obráza.

Slová, ktoré sa na stránky Poučnej knihy ctihodného Leonharda Goffineho dostali v roku 1908 sú stále aktuálne a aj pre nás naďalej poučné.

Z POKLADNICE LITURGIE

Načrime do bohatej pokladnice liturgie posviacky kostola ako sa ona nachádza v Rímskom pontifikáli (ďalej len RP)

ČO JE KOSTOL A V ČOM JE JEHO VZNEŠENOSŤ

1. Kristus sa svojou smrťou a zmŕtvychvstaním stal ozajstným a dokonálnym chrámom Novej zmluvy a združil ľud, ktorý vykúpil.

A tento ľud, zhromaždený v spoločenstve s Otcom, Synom a Duchom Svätým, tvorí Cirkev, čiže Boží chrám, vybudovaný zo živých kameňov, v ktorom sa Otcovi vzdáva poklona v Duchu a v pravde.

Právom sa teda od najstarších čias slovom „ecclesia“ označuje slovo, spoločne sa modlí, prijímať sviatosti a sláviť Eucharistiu.

2. Pretože ide o viditeľnú stavbu, táto budova je osobitným znakom Cirkvi putujúcej na zemi i obrazom Cirkvi prebývajúcej v nebi.

A keďže kostol ako budova je raz navždy určený na zhromažďovanie Božieho ľudu a slávenie posvätných tajomstiev, podľa starobylej obyčaje Cirkvi sa patrí zasvätiť ho Bohu slávnostným obradom.

RP - Úvodné poznámky, 1,2

Hlavnou časťou obradu posviacky kostola je slávenie Eucharistie. „Slávením eucharistickej obety sa dosahuje a veľmi jasne vyjadruje hlavný cieľ, pre ktorý bol postavený kostol a v ňom oltár.“

Eucharistia, ktorá posväčuje srdcia prijímajúcich, určitým spôsobom robí svätým aj oltár a miesto, na ktorom sa slávi. Veď ctihodní cirkevní Otcovia nie raz tvrdili:

„Tento oltár nás naplnia úžasom - navonok je to iba kameň, stáva sa však posvätnou vecou, len čo na ňom spočinie Kristovo telo.“

RP - Úvodné poznámky, 17

Posväčujúca modlitba je veľmi starobylou súčasťou obradov posviacky kostola. Podáva celú teológiu chrámu.

„Bože posvätiť a správca svätej Cirkvi, radi by sme jasavým chválospevom oslavovali tvoje meno dnes, keď veriaci ľud chce tŕ slávnostným úkonom navždy zasvätiť tento dom modlitby, v ktorom ťa môže nábožne uctievať, poučať sa tvojím slovom a posilňovať sa tvojimi sviatosťami.“

Tento kostol je obrazom tajomstva Cirkvi: Kristus ju posvätil svojou krvou, a tak získal vznešenú Nevestu, Pannu vynikajúcu neporušenou vierou

i Matku požehnanú pôsobením Ducha. Svätá Cirkev, vyvolená Pánova vinica, svojimi ratolesťami objíma celý svet a svoje výhonky upevnené na dreve kríža, čo ich nesie, dvíha do nebeského kráľovstva.

Šťastná Cirkev, stánok, v ktorom Boh prebýva medzi ľuďmi, svätý chrám, vybudovaný zo živých kameňov, spočívajúci na apoštoloch ako na základoch a na Ježišovi Kristovi, pevnom uholnom kameni.

Vznešená Cirkev, Mesto postavené na návrší: vidia ju všetci a ona osvecuje všetkých: v nej žiari Baránok ako nehasnúce svetlo a ozýva sa vďačný spev blažených.

Preto ťa, Pane, pokorne prosíme, naplň nebeským požehnaním tento kostol i oltár, aby sa toto miesto stalo navždy svätým a tento oltár bol stále pripravený na Kristovu obeť.

Nech sa tu v prameni Božej milosti zmývajú hriechy ľudí, a v ňom nech tvoje deti, Otče, umierajú hriechu a znova sa rodia pre nadprirodzený život.

Okolo tohto oltára nech sa zhromažďujú tvoji veriaci, nech slávia Kristovo veľkonočné tajomstvo a prijímajú jeho slovo i jeho telo pri posvätnnej hostine. Nech sa tu bez prestania ozýva radostná pieseň chvály, nech sa do súzvuku anjelských zborov pripája aj náš ľudský hlas a nech tu vystupuje k tebe úpenlivá prosba za spásu sveta.

Úbožiaci nech tu obsiahnu milosrdenstvo, utláčani pravú slobodu a všetci hodnosť Božích detí, až kým s radosťou nedôjdu do nebeského Jeruzalema.

Skrze nášho Pána Ježiša Krista, tvojho Syna, ktorý je Boh a s tebou žije a kraľuje v jednote s Duchom Svätým po všetky veky vekov.“

RP - Posväčujúca modlitba kostola
Ostáva nám už len v úzase a tichu modlitby prijať tajomstvo Krista, ktoré sa zračí v obradoch posviacky chrámu.

*Spracoval podľa Rímskeho pontifikálu
Tibor Sloboda*

V JUBILEJNOM ROKU

Misie - to je čas, keď môžeš urobiť niečo pre svoj vzťah k Bohu. Túto príležitosť oživiť svoj duchovný život sme mali od 24. mája do 1. júna 1997. Každý si mal možnosť vybrať z bohatého duchovného programu.

Sväté omše slúžili pátri Redemptoristi ráno a večer a niekedy ešte popoludní pre deti. Tieto detské sv. omše boli veľmi živé a často sa spievalo a ukazovalo aj po sv. omšiach pred kostolom.

V tradícii detských sv. omší sa pokračuje i naďalej vo farskom kostole vždy v utorok. Týmto pozývame všetky deti, aby prichádzali na stretnutie s Pánom Ježišom. Býva veselo, spoločne poďakujeme a zaspievame Pánu Bohu.

Počas misíí každá sv. omša mala misijnú kázeň. Témy ako Hriech, Obrátenie, Smrť a súd, Láska a povolanie a mnohé iné boli veľmi zaujímavé a určite sa dotkli každého jedného z nás. Dokazuje to aj vysoká návštevnosť veriacich počas ľudových misíí.

Je veľmi dobré, keď sa ľudia spolu stretávajú a ešte lepšie je, keď ide o duchovné stretnutia. My sme sa stretávali a bolo nám spolu s pátrami Redemptoristami z Podolíncu dobre. Mnohých nás povzbudili, poradili nám, pomohli.

Na koniec misíí sa posvätil veľký kríž, ktorý stál pred kostolom od posledných misíí, ktoré sa konali v r. 1948.

Toto všetko bolo prípravou na ešte väčšiu slávnosť v našej farnosti - na primície.

Po 47-mich rokoch od posledných primícií v Smoleniciach ich slávil novokňaz Tibor Sloboda.

Hoci nedá sa nespomenúť, že v r. 1990 sme tu primície mali. Po 40-tich rokoch v rodnej dedine ich slá-

vil vdp. Stanislav Sloboda, ktorý sa už Tiborových primícií nedožil. Predišiel nás do večnosti 17. mája 1997. V našich modlitbách a srdciach nám náš Stanko navždy ostane. Veď kto ho poznal nezabudne na jeho úsmev, humor, dobré rady a lásku, ktorú rozdával.

Vdp. Slobodu nahradil vdp. Sloboda. Toľko udalostí sa odohralo práve v jubilejnom roku 1997, kedy si pripomínáme 350. výročie posviacky farského kostola v Smoleniciach.

A ako celé primície dopadli? Všetci sme sa na ne pripravovali. Počnúc od novokňaza, cez nášho pána farára, spevákov, ženy, mužov, jednoducho celá farnosť žila touto slávnosťou.

Každý chcel pomôcť ako mohol a aj pomohol. Tu sme sa mohli presvedčiť, že viera bez skutkou je mŕtva. Všetko v našich srdciach, ale aj okolo nich bolo naozaj pripravené. Pán Boh sa postaral i o počasie toho krásneho 22. júna 1997. Ako vravel predtým novokňaz. Ak sa bude Boh chcieť osláviť, tak počasie bude dobré. Ak sa ja budem chcieť osláviť, tak bude pršať?

A nepršalo, lebo sme s našim novokňazom chceli oslavovať Boha.

Veríme a budeme sa modliť za to, aby hlas Pána žatvy počulo ešte veľa mladíkov z našej farnosti a aby sme takých krásnych slávností, ako boli primície 22. júna 1997, mali čoraz viac.

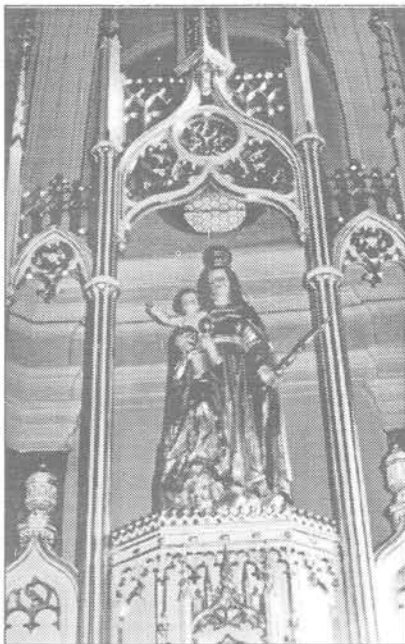
/MŠ/

UMELECKÉ STVÁRNENIE KOSTOLA

Farský kostol Narodenia Panny Márie so svojou renesančnou výzdobou patrí k malému počtu dochovaných sakrálnych renesančných pamiatok na Slovensku. Bol vystavaný v rokoch 1642-1644. Posvätený bol o 3 roky neskôr. Dali ho postaviť gróf Gabriel Erdödy so svojou manželkou Máriou Pálffyovou, ktorí v tom čase obývali Smolenický zámok. I keď je kostol zaradený k okruhu renesančných pamiatok, nedá sa hovoriť o čistej štýlovej renesancii. Iba niektoré prvky z interiéru a exteriéru kostola nás upozorňujú na to, že pri stavbe kostola mala vplyv ešte renesancia. Na prelome 17. storočia sa už i na Slovensku stavalo v barokovom slohu, ktorý sa v Európe používal už skoro pol storočia. Keďže na stavbe prevláda barokový štýl, je vhodnejšie kostol charakterizovať ako ranobarokový s významným vplyvom renesancie. Je však potrebné si uvedomiť, že sa nejedná o dynamický barok, ktorý vrcholil v 18. storočí, ale tu ide čisto o barok statický, ktorý mal silný vplyv v trnavskom okolí.

Vonkajšok kostola je veľmi jednoduchý a silne kontrastuje s vnútornou výzdobou. Iste to však bol zámer investora alebo staviteľa. Na západnej strane pod vežou sa zachoval nádherný renesančný portál tvorený dvojicou profilovaných pilastrov nesúcich architráv zakončený rozlomeným frontónom s píniovými šuškami. V štíte frontónu sú umiestnené erby donátorov a pod nimi latinský nápis: „AD MAIOREM DEI GLORIAM ET HO-

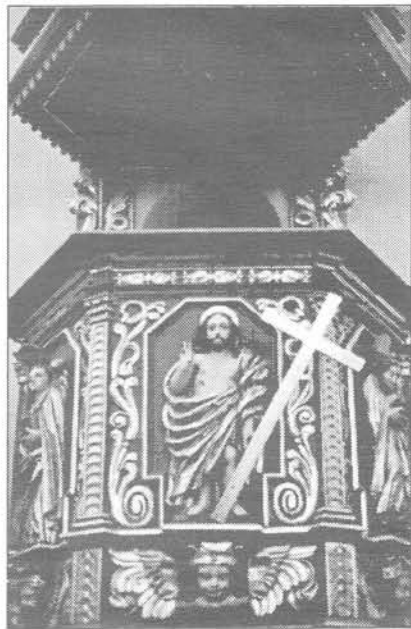
NOREM NATIVITATIS B. V. MARIAE VIRGINIS ANÓD 1644. (Na väčšiu česť a slávu Božiu a ku cti narodenia blahoslavenej Panny Márie. Roku Pána 1644.)“ Kostol je jednolodová pozdĺžna dispozícia s presbytériom, ktoré má trojboký záver. Dispozícia je odvodená od talianskeho kostola Il Gesù v Ríme ako systém bočných kaplniek otvárajúcich sa do lode chrámu. Po celej dĺžke kostola sa uplatňuje valená lunetová klenba s neorenesančnými ornamentmi, nakoľko pôvodná renesančná výmalba bola pri renovácii premaľovaná. Celú farchu klenieb nesie sústava zväzkovitých pilastrov, ktoré sú po celom obvode kostola pospájané korunnou profilovanou zvoncovitou rímsou.

Presbytérium (miesto pre obetu) oddeľuje od lode triumfálny oblúk. Je na ňom freska Krista Kráľa žehnajúceho smolenickej farnosti. Fresku zhotovil akademický maliar Edmund Masányi, ktorý sa v roku 1942 podieľal na výmalbe interiéru kostola. Presbytérium je zaklenuté valenou lunetovou klenbou s dekoratívnou rastlinnou ornamentikou. V klenbových výsečiach (lunetách) sú znázornené symboly siedmich sviatostí. Na presbytériu sa zachovali ešte pôvodné výplne okien, tzv. terčíkové sklo. Okrem toho je v presbytériu i v lodi pôvodná renesančná podlaha.

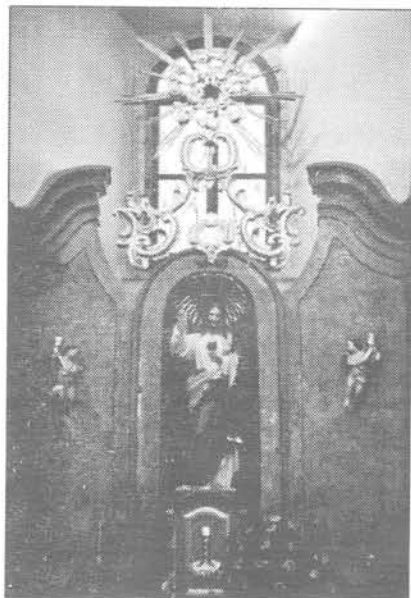
Hlavný oltár je neogotický, postavený v polovici 19. storočia. Je na ňom umiestnená pôvodná baroková socha Madonny. Pôvodne tu stál ranobarokový oltár. Architektúra oltára

je tvorená menzou, na ktorú nadväzujú štyri zväzkovité pilastre v hornej časti prepojené gotickými lomenými oblúkmi. Medzi dvoma strednými pilastrami je nad sochou Panny Márie prepojenie oblúkom v tvare „oslieho chrbáta“, ktoré je zakončené vežičkou s krížom. V strednej časti nad menzou sa nachádza tabernákulum (svätostánok). Dvierka tabernákula sú plechové, pozlátené. Sú nádherným kovoryteckým dielom s rastlinnou ornamentikou, uprostred ktorej je korpus Krista na kríži. Nad tabernákulum sa týči množstvo gotických fiál. Po oboch stranách bohostánku sú umiestnení dvaja kľačiaci anjeli, ktorí zdobia priestor intercolumnia. Plastika Panny Márie je z dreva a predstavuje Máriu ako kráľovnú, Matku s korunkou a žezlom v ľavej ruke. Na pravej ruke drží zahaleného Ježiška držiaceho ríšske jablko.

Dva bočné oltáre sú ranobarokové a pochádzajú z konca 17. storočia. Sú tvorené oltárnou menzou, na ktorej sú umiestnené dva torodované (závitnicové) stĺpy obrastené viničom so

strapcami. Stĺpy sú zakončené kompozitnými hlavicami, ktoré nesú segmentový frontón. V priestore medzi stĺpmi (intercalumnium) je umiestnená dvojica obrazov. Obrazy sú maľované technikou olejomalby na plátne a na dreve. Ľavý oltár je zasvätený patrocínium Usnutia Panny Márie a pravý oltár sv. Rodine. Podľa veku materiálu a kvality malieb sa dá usúdiť, že oltár Usnutia Panny Márie je starší a umelecky lepšie prevedený.

Ďalšie dva bočné oltáre sú postavené v barokovom slohu. Sú atektonické. Vo volútovom ráme, pripomínajúcom akýsi záves (dynamizovanie baroka) sú umiestnené niky so sochami sv. Jána Nepomuckého a Božského Srdca Ježišovho. Oba oltáre sú zakončené slnkami, uprostred ktorých sú umiestnené atribúty: JHS - Iesus Hominum Salvator, čo v preklade znamená „Ježiš Spasiteľ ľudí“, Kristov monogram, ktorý sa používal v baroku. Svätý Ján Nepomucký má v slnku umiestnený svoj atribút - jazyk. Pod sochou Božského Srdca je umiestnené tabernákulum, na ktorého dvierkach je znázornený kalich s hostiou obklopený oblakmi.

Oproti vchodu do kostola je situovaný posledný z oltárov, ktorý je najstarší zo všetkých. Bol zhotovený v polovici 17. storočia. Je ranobarokový. Architektúra je podobná architektúre dvoch predných bočných oltárov a určite bola vzorom pri ich výstavbe. V priestore intercolumnia je umiestnená vzácna neskororenesančná olejomalba na dreve znázorňujúca Kristovo umučenie. Bola iste zhotovená na konci renesancie (v tzv. manierizme), pretože postavy sú neprimerane pretiahnuté. Táto olejomalba sa pravdepodobne môže určiť ako najstaršia olejomalba v našom chráme.

V priestore pod chórovou emprou sa nachádza kaplnka zasvätená Zjaveniu Panny Márie Fatimskej. Bola vystavaná v 20. storočí. Na kaplnke sa nám však zachovala vynikajúca práca kováčskeho majstra - renesančná mreža s rastlinným dekorom.

Interiér kostola dopĺňa i ranobaroková kazateľnica s hexagonálnym rečnišom, v ktorom sú umiestnené

sochy štyroch evanjelistov a Krista s krížom. Je zavŕšená volútovým baldachýnom so sochou sv. Michala archanjela. Vynikajúce umelecké prevedenie a citlivá ruka iste poukazujú na dobrého majstra.

Interiér kostola je doplnený dvomi freskami na klenbe, mnohými sochami rôznej kvality a z rôznych štýlových období. Sú to sochy: sv. Terézie z Lisieux, sv. Františka s Assisi, sv. Zuzany, sv. Antona Paduánskeho, sv. Júdu Tadeáša, sv. Cyrila a Metoda, sv. Jána Boscu, Krstu Krista a nádherná umelecky vysoko hodnotná socha Piety umiestnená pod chórusom. Na klenbe lode sú to fresky sv. Agnesy a sv. Mikuláša Tolentinského, ktoré sú umiestnené v štukových zrkadlách listovaného ornamentu, typického pre renesanciu. Nad bočným východom v kostole je umiestnený vzácny barokový obraz sv. Apolónie, ktorý darovala kostolu grófka Lucia Pálffyová.

Na drevenom parapete chórovej empory sú v pilastrovej architektúre umiestnené olejomalby západných cirkevných Otcov: sv. Ambróz, Gregor Veľký, Augustín a Hieronym.

Organ sa architektonickou stavbou podobá dvom bočným oltárom. Organová skriňa bola v našom storočí rozšírená a celý organ bol do dnešnej podoby skompletizovaný firmou Varhany Krnov. V súčasnosti má spolu 9 registrov, hrací stôl je jednoduše manuálový s pedálom.

Barokové vyrezávané lavice pochádzajú z 18. storočia. Z toho istého obdobia pravdepodobne pochádzajú i spovednice a drevené obloženie v presbytériu.

Vzácne umelecké pamiatky sa nájdu i medzi mobiliárnym vybave-

ním kostola. Ide predovšetkým o nádherné zlatnícke práce. Je to zbierka barokových kalichov a nádherná rokoková monstrancia.

Celý duchovný priestor, ktorý tento chrám vyžaruje na nás pôsobí dojmom vyrovnanosti, pokoja, ale žiadneho prepychu, ako je tomu napríklad v dynamickom baroku plnom kriviek, zlata a pompéznosti. Renesančné vnútro nemiluje tajomstvo. Chce byť dopodrobna osvietené, presvietené. Celok je smerový, každý priestor je ohraničený, ukončený. Aj

tým sa chce dokazovať domov. Z celého interiéru je dojem slávnostného, ale profánneho charakteru.

Je nutné si uvedomiť, že v našej farnosti máme vzácnu neskororenesančnú pamiatku, ktorá je vzácnym kultúrnym dedičstvom a je nutné ju zachovať v pôvodnej forme pre ďalšie generácie, pretože pamiatky, to nie sú učebnice slohového vývoja alebo schránky konzervovanej minulosti, ale živá sila zvláštného celku zeme, krajov, ľudí, ktorí tu žili a dodnes sa uplatňujú. Ako v minulosti, tak i dnes sa v nich prejavuje život večný i meniaci sa podľa pohybu času.

Kto vie čítať v tejto obdivuhodnej živej knihe, nájde v nich súcosť a skrytú krásu, súvislosť s minulosťou a prítomnosťou meniacu sa i trvajúcu, zasahujúcu do života jednotlivcov, pokolení, národa. Avšak pamiatky i zaväzujú, pretože naliehavo pripomínajú, že je nutné pokračovať i dnes, formovať mocný prúd života vyvierajúci z krajiny, práce, úsilia a myšlienok a predovšetkým od štedrého Stvoriteľa.

Andrej Lančarič
(študent dejín umenia)

PŮVOD A ZMYSEL KREŠŤANSKÉHO KOSTOLA

V chápaní kresťanského kostola sú mnohokrát veľké nedorozumenia a zmytky. Kostol sa chápe niekedy ako nejaké magické miesto, inokedy len ako obyčajná budova, v ktorej sa schádzajú veriaci alebo len historická umelecká pamiatka, na ktorej možno obdivovať jej architektonické prevedenie. Niekedy počúť námitky, že kostoly nie sú treba a že Bohu sa možno klaňať kdekkoľvek a kedykoľvek: „Nie je sama príroda chrámom Božím?“ Iste by sa našlo v týchto náhľadoch a úvahách veľa pravdivého. Skúsme sa zamyslieť nad zmyslom, pôvodom a zvláštnosťou kresťanského chrámu.

V prvom rade by sme sa mali zastaviť pri náboženstve a jeho chráme, z ktorého vyrástlo a ktorého naplnením je samo kresťanstvo. Je to židovstvo. Židovský chrám v Jeruzaleme bol strediskom židovského náboženského života a miestom kultu pravému Bohu Jahvem. Podľa Biblie Starého Zákona chrám je sídlom Boha. Je fixovaným miestom, na ktorom treba vykonávať Boží kult. Tento náhľad je príznačný pre Starý Zákon i pre pohanský starý vek: **chrám sa uctieva ako sídlo božstva**. Pre Izraelitov však bolo špecifické, že vo svojom chráme uctievali jediného pravého Boha Jahveho a že kult iným božstvám bol ťažkým prehršením sa.

S týmto chápaním chrámu sa stretá sám Ježiš, Zákonodarcu Nového Zákona. Pri stretnutí so Samaritánkou vychádza na povrch práve tento problém. Žena hovorí: „Pane, vidím, že si prorok. Naši otcovia sa na tejto hore klaňali Bohu, vy však tvrdíte, že v Jeruzaleme sa treba klaňať.“ (Jn 4, 19-20) Pospolitá žena, ktorá veľmi nerozumie náboženským rozporom medzi Židmi a Samaritánmi, spomína len to, čo sa hovorí: Izraeliti sa odvolávajú na svoj chrám v Jeruzaleme, kým Samaritáni to isté hovoria o chráme na vrchu Garizim. Je tu teda príznačný vtedajší náhľad na chrám. Na ktorom mieste treba vzdávať poklonu Bohu?

Ježiš radikálne mení tento náhľad a hovorí: „Ver mi, žena, prichádza čas, keď sa ani na tejto hore, ani v Jeruzaleme nebudete klaňať Otcovi! Ale príde čas, ba už je tu, keď sa praví čtitelia budú klaňať Otcovi v duchu a v pravde. A sám Otec si žiada takýchto čtitelov. Boh je Duch a tí, čo sa mu klaňajú, majú sa mu **klaňať v duchu a v pravde**.“ (Jn 4, 21-24)

Kult Nového Zákona, na rozdiel od kultu Starého Zákona, má byť predovšetkým vnútorný a pravdivý. Praví čtitelia Otca si ho budú čtiť duchovne, vo svojom vnútri a v pravde,

NÁŠ KOSTOL JE

dom Boží,
bráňa nebeská,
miesto modlitby,
miesto obete,
miesto odpustenia a milosrdenstva,
miesto viery, nádeje a lásky,
miesto radosti a bratskej jednoty,
šťastný národ a ľud, ktorý buduje,
udržiava, miluje a navštevuje s pevnou
vierou a láskou v srdciach stánky Božie.
Katolícky chrám vždy bol, je a bude
príbýtkom živého Boha,
stánkom kultúry, školou charakteru,
pomníkom umenia.

ktorú nám priniesol Boží Syn, že sa v ňom totiž krstom stávame Božími deťmi, podľa Božieho obrazu, ktorým je On sám. **Dalo by sa povedať, že kresťanstvo nemá teda chrám v tom zmysle, ako ho chápali Izraeliti a celý pohanský starovek.**

Druhé hľadisko, ktoré si pre správne pochopenie kresťanského chrámu treba všimnúť, načrtnol Ježiš pri Cezarei Filipovej, keď hovorí Petrovi: „Ty si Peter, skala, a na tejto skale postavím svoju Cirkev.“ (Mt 16, 18) Hovorí teda o Cirkvi ako o „budove“. Je to obraz chrámu **Božím a viditeľné chrámy ňou stavané budú symbolom Cirkvi.**

Keď Ježiš vyhánal kupcov z chrámu, títo náramne rozzúrení žiadajú od neho znamenie. On povie: „Zrušte tento chrám a za tri dni ho postavím.“ Evanjelista však vo svetle veľkonočných udalostí dodáva: „On však myslel na chrám svojho tela.“

Z toho vyplýva, že **chrámom vykúpeného kresťanstva je Kristus sám**. Jeho vzkriesené a oslávené Telo, to Telo, ktoré sa, pod spôsobmi chleba a vína, v každom čase obetuje a sa sprítomňuje. Kde je Kristus, tam je chrám novozákonnej Obety. Odtiaľto ničo na svete výlučného miesta na vykonávanie Božieho kultu. Kde je Kristus, je kresťanská svätýňa a chrám. On je stredobodom sveta a dejín. Novozákonným chrámom je Kristus.

Ako sme už spomenuli, Ježiš poukázal na svoje telo ako na chrám. Jeho vzkriesené Telo je Božím chrámom. Podľa učenia sv. Pavla Cirkev je mystickým Telom Ježiša Krista. Teda druhým činiteľom kresťanského chrámu je Boží ľud. Svätý Pavol viackrát vyzdvihuje tento aspekt. Hovorí: „Či neviete, že ste chrámom Božím?“ **Každý kresťan sa pripodobnením Kristovi v krste stáva Božím chrámom.** Preto Otcovi sa má kresťan klaňať v srdci, lebo on sám je Božím chrámom. Sv. Peter pripodobňuje Cirkev k budove: staviťelom je Kristus. Stavba už tu predstavuje duchovný chrám. Kresťania sú doň vbudovaní ako „živé kamene“, z ktorých celá stavba pozostáva a ktoré spočívajú na uhoňom kameni, ktorým je Kristus.

Kresťania vo svojom prostredí vyhlasovali: „My nemáme kostola. Naším chrámom je Kristus. Kde je On, Veľkňaz, so svojou obeťou, tam je náš chrám. A náš chrám je všade tam, kde sa ku obeti Veľkňaza, spolu s ním, schádza celé kresťanské zhromaždenie.“ Chrám kresťa-

nov je duchovná budova, kde sa klaňajú Otcovi v duchu a v pravde.

V prvotných časoch sa Cirkev oddelila od židovskej synagógy a schádzala sa „po domoch pri lámaní chleba“, ako túto svoju bohoslužbu sami nazývali. Takéto zhromaždenie veriacich sa nazývalo „**eklézia**“ (ecclesia). Podstatou kresťanskej bohoslužby je zhromaždenie. Kde sa s týmto úmyslom zhromažďia, tam je Cirkev. Toto zhromaždenie ku svojej podstate nepotrebuje kostol. Prvá kresťanská obec po dvesto rokov nemala kostola. Koľkokrát sa v dejinách stalo, že utlačaná cirkev nemala kostola. Spomeňme si len na nedávne časy v niektorých krajinách. Postupne sa však po-

menovanie zhromaždenia Cirkvi „ecclesia“ prenieslo na budovu, v ktorej sa toto stretávalo. V niektorých rečiach aj zostalo rovnaké pomenovanie Cirkvi a kostola. Napr. v nemčine „die Kirche“, v taliančine „la Chiesa“, vo francúzštine „l'Eglise“, v španielčine „l'Iglesia“. Pôvod nášho pomenovania „kostol“ má pôvod v stredoveku, od latinského „castellum“, opevnenie.

Kresťanský kostol má teda veľkú súvislosť s Cirkvou, Tajomným Telom Krista, pravým Božím chrámom. Viditeľné kostoly sú **symbolom Cirkvi**. Sú teda viditeľnými znakmi neviditeľnej skutočnosti. Sú znakmi Cirkvi, duchovného chrámu, Tajomného Tela vzkrieseného Krista, ktorý je opravdivým chrámom Božím.

V dejinách Cirkvi môžeme pozorovať vývoj vonkajšieho umeleckého a architektonického stvárnenia kostola. Základ obraznosti a symboliky kostola treba hľadať vo Vtelení Božieho Slova. **Večné Slovo Otca sa stalo viditeľným stanúc sa človekom.** Boh pre nás už nie je, dalo by sa povedať, neviditeľným. Kresťanstvo už nie je prísny židovstvom, ktoré sa chránilo zobrazovať Boha, lebo sa bálo, že splynie s inými božstvami. Kresťanstvo je obrazné, pretože Boh sa stal viditeľným vo svojom Synovi. A tak akokoľvek zobrazovanie v kresťanskom umení má svoj základ v Kristovi a v podstate je vždy zobrazovaním Krista.

A tak kostol, jeho umelecké a architektonické prevedenie a stvárnenie, je symbolom neviditeľnej skutočnosti vďaka Vteleniu a vykúpiťskému dielu Ježiša Krista, je symbolom Cirkvi, ktorá je miestom opravdivého kultu živému Bohu v Ježišovi Kristovi, kultu pravých čtitelov, ktorí sa klaňajú Otcovi v duchu a v pravde.

JV (podľa knihy L. Hanusa, *Kostol ako symbol*)

STARÉ KRONIKY PREZRÁDZAJÚ

◆ Najstaršia písomná zmienka o Smoleniciach je z 11. mája 1240. Je na listine, ktorá bola vydaná pri nemeckom mestečku Lenspudorg, po slovensky „Svietiace drevo“ = smoleničky. Boli to natenko nakálané drievka, snáď obalené i smolou, ktorými sa v domoch svietilo. Od týchto smoleničiek dostali meno Smolenice.

◆ Smolenická fara je v zozname fár z roku 1390 pod názvom Lenstorf a z roku 1397 už pod názvom Szomolány.

◆ U starých ľudí sa udržiavalo viacero domienok o predchodcoch terajšieho Smolenického kostola. Pôvodné Smolenice mali byť severne od hradu v Obecných horách. Dodnes je tam poznať rôzne ochranné násypy (molvy). V týchto miestach mal byť i kostolík. Tradovalo sa, že tam boli dva kláštory. Jeden oproti Piesečniciam a druhý na Babe pod nimi. Mnísi sa odtiaľ presťahovali na dnešnú Kalváriu.

◆ Na vršku Kalvárie bol kláštor „červených mníchov“. Možno to bol rytiersky rád Templárov. Po mníchoch zostala dodnes pamiatka v Hlboči - jaskyňa Mníchova diera. Nedávno archeológovia zistili, že na Kalvárii stál menší hrad. Veď ešte aj dnes poznať, že vršok je obkopený priekopami.

◆ Súčasný kostol bol stavaný v rokoch 1642 - 1644 za grófa Gabriela Erdődyho a manželky Márie Pálffyovej. Po troch rokoch bol vysvätený čanádsnym biskupom (tiež Erdődyom).

◆ Pri maľovaní kostola a odstraňovaní starej maľovky sa odkrylo viacero fresiek. Nad krstiteľnicou bol objavený obraz sv. Krištofa (snáď preto, že viacero Erdődyovcov nosilo toto meno).

◆ Pri rekviráciách v roku 1917 brali

okrem obilia, sena a dobytky od obyvateľov i kovové, zvlášť medené predmety. Vtedy prišiel rad i na kostolné zvony vo vežiach. Všade nechali iba jeden zvon. Keď brali z nášho kostola veľký zvon s krásnym hlasom a menom Medzijín, nemohli ho dostať cez okná vo veži a už sa zdalo, že zostane doma. No prišiel miestny kováč z veľkostatku a s veľkým kladivom z neho kus odrazil. Pri páde na zem sa prizerajúcim občanom zdalo, akoby zvon zaplakal.

◆ V roku 1930, pred smolenickými

hodami, priviezli panskí kočiši z Trnavy štyri zvony na plochých vozoch a nechali ich na ulici pod gaštanom, kde ich ženy - ako vozy, tak aj zvony ozdobili kvetmi. Potom ich v nedeľu na hody miestni roľníci na svojich volských záprahoch vyviezli ku kostolu, kde bola slávnostná posviacka. Na vežu sa vyťahovali ručným navijakom, ktorý bol umiestnený až pri výtoku Fafarinky zo záhrady, súc zaťažený dvoma fúrami veľkých kameňov. Vyťahovanie zvonov trvalo do večera.

Novouliate zvony majú hmotnosť:

„farárov“ - 385 kg

„grófsky“ - 775 kg

„obecný“ - 1370 kg, takže so starým

„malým“ sú štyri.

◆ Ešte v roku 1940 podnikol farár Jozef Šimút prvé prípravné práce, aby mohol byť kostol dôstojne reštaurovaný. Veď tunajší rím. kat. kostol bol už

veľmi ošarpaný, maľovka jeho vnútorných stien bola jednoduchá, omietka opadaná. Jeho snaha sa skončila úspechom, lebo zohnal temer 150 000 Ks. Za túto sumu bola maľovka firmou Papp a Petriková z Piešťan prevedená.

Freskové maľby robil akad. maliar Massányi z Nitry. Bol zhotovený aj nový oltár Božského Srdca, ktorý podľa náprotivného oltára sv. Jána Nepomuckého postavil sochár Dunajovský.

Obraz Krista Kráľa na víťaznom oblúku dalo vymaľovať Združenie katolíckej mládeže a Katolícka jednota žien v Smoleniciach. Na každej strane veľkej fresky boli znaky spolkov. Znak Združenia katolíckej mládeže je zatretý, lebo v prostriedku mal v bielom poli dvojkriž.

Prvý obraz na klenbe od oblúka dali zhotoviť ľudia, ktorí boli v pohrebnom spolku sv. Agnešy.

Druhý obraz - sv. Vojtecha dali urobiť miestni členo-

via spolku sv. Vojtecha.

Počas maľovania kostola, t. j. od 12. mája do septembra boli bohoslužby odbovované v kaplnke sv. Vendelína.

◆ r. 1971 - Kúpa nového organu.

◆ r. 1975 - V kostole pred Vianocami bola zavedená nová liturgia (oltár k ľudu).

◆ V roku 1981 sa urobila úprava okolia kostola. Po oboch stranách kostola boli pochovaní tunajší kňazi pod veľkými kamennými platňami. Predtým sa pochovávalo okolo kostola, takže tam zostali staré náhrobné pomníky. Toto všetko sa prenieslo k múru kostnice a okolo kostola sa zasiala tráva, posadili tuje a iné ozdobné kríky.

Ing. Vincent Študenc

PREZRADILI O SEBE A O KOSTOLE

Jubileum, ktoré slávi naša farnosť v tomto roku, by malo byť aj zamyslením sa každého z nás osobne: „Čo pre mňa znamená kostol?“ S touto otázkou sme sa v našej ankete obrátili na niekoľkých Smoleničanov.

„Pre mňa je to pokoj duše, útočisko v ťažkých chvíľach. Odohráva sa tam radosť (ako napríklad svatby, krsty), ale i smútok a bolesť. Všetko, čo k životu patrí. Je to domov pre kresťanov.“

(50-ročná matka troch detí)

„Kostol? Do kostola moc nechodím. Niekedy i sem. Ale páči sa mi. No je pekný! To tu tak vyniká. Tak bez toho by neboli Smolenice.“

(L.O., náhodný chodec, 16 rokov)

„Je to jediné miesto, kde sa môže človek pomodliť.“

(83-ročný dôchodca)

„Nechodím síce cez týždeň pravidelne do kostola, ale na nedeľu sa veľmi teším. Rada počúvam kázne pána farára a vždy načerpám nové sily na celý týždeň. Oddýchnem si tam duševne i telesne. Rada si v kostole zaspievam a pomodlím sa.“

(55-ročná pani)

„Je to chrám Boží, kde vzdávame úctu Pánu Bohu.“

(75-ročný dôchodca)

„Dom Pána Ježiša.“

(23-ročný mladý muž)

„Od malička výchova, usmerňovanie, aby človek iným neublížil, dobré vzťahy medzi ľuďmi. Teraz, čím som staršia, v kostole si oddýchnem pri speve, rada počúvam kázne, povzbudím sa do ďalšieho života. V tichu sa rada pomodlím.“

(staršia pani)

„Pre katolíkov je to miesto, kde sa sústreďujú a modlia.“

(starší dôchodca)

„Kostol je historická stavba.“

(52-ročný muž)

„Najväčšie útočisko hriešnikov, každý tam môže ísť so svojimi problémami, naberie tam nové sily. Z kostola sa vrátim, ako keby som dostala povzbudzujúcu injekciu. Je to pre mňa aj oddych.“

(56-ročná matka dvoch detí)

„V kostole získavam pokoj na duši, prídem tam na iné myšlienky, dostanem novú chuť do života. Z kostola odchádzam povzbudená.“

(15-ročná pani)

„Kostol je pre mňa všetkým. Človek si tam odpočinie, pomodlí sa.“

(staršia pani, matka dvoch detí)

„Pre mňa všetko! To je taká moja túžba ísť do kostola. S takou veľkou radosťou. Idem tam nabráť pokoj, životnú silu, takú injekciu.“

(M. G., 83 rokov)

„Kostol je dom modlitby, kde chodím veľmi rád miništrovať.“

(9-ročný chlapec)

„V kostole si môžem odpočinúť a niekedy je tam sranda.“

(11-ročné dievča)

„V kostole sa dejú celkom dobré veci. Napríklad, keď sa číta evanjelium. Ale len keď je krátke, lebo nemám rada dlhé.“

(Zuzka, 10 rokov)

„V kostole sa spovedá, chodí na sv. prijímanie, na krížiky. Do dostola chodím rád. Mám rád aj pesničky, čo sa spievajú, ale len keď ich poznám.“

(Ondrej, 9 rokov)

„V kostole je milá teta Elka. Mám rád Pána Ježiša a preto chodím do kostola. Som miništrant. Miništrovať je dobré. Mohli by prísť aj iní. Pán farár má v kázni krásne prirovnania. Náš kostol je krajší ako iné.“

(10 rokov)

„Na večerné omše chodím rada. Len ranné sú trocha skoro. Náš kostol sa

mi páči viac ako iné. Pretože je náš. Hrám na organe. Môžem sa tak zdokonaľovať v hre a tiež ľudia môžu spievať.“

(Katka, 12 rokov)

„Kostol je Boží dom, kde sa schádzajú veriaci, aby sa posilnili do každodenného života. A preto tam chodím aj ja.“

(Lucia, 16 rokov)

„Kostol ako dom Boží je miesto každého kresťana. Aspoň raz za týždeň je to povinnosťou každého kresťana - ísť do kostola. Okrem toho je to aj historická pamiatka.“

(Peter, 21 rokov)

„Chodím do kostola, keď je sviatok a niekedy aj cez týždeň. Niekedy sa zveziem s babkou. Spievam v zbore. Je to tiež jeden zo spôsobov ako sa zapojiť do sv. omše. Keď som bola malá, chodila som do kostola s mamou. Zvykla som si, a teraz už chodím sama.“

(Kristína, 14 rokov)

„Niekedy sa mi to zdá v kostole veľmi obyčajné. Vlastne sa stále opakuje to isté, len evanjelium sa mení. Ale aj tak do kostola chodím. Idem tam kvôli Pánu Bohu. Aj keď sa mi nechce, tak sa prinútim. Spev v kostole skrášuje bohoslužbu. Robí to slávnostnú atmosféru.“

(Petra, 13 rokov)

Pani kostolníčke Eleonóre Čurajovej sme položili viac otázok:

Čo pre Vás znamená kostol?

- „Predovšetkým je to uvedomenie si, že je to dom Boží, že tu prebýva živý Kristus v Eucharistii. Tu, v tomto chráme, som prijala všetky sviatosti, ktoré uvádzajú kresťana do kresťanského života (krst, prvé sv. prijímanie, birmovku). S týmto vždy vstupujem do chrámu. Nechcem, aby sa to stalo pre mňa formalitou, ale aby to bola úcta a láska ku chrámu.“

Vy máte ku kostolu aj celkom osobitný vzťah, ste kostolníčkou, teda je Vám zverená starostlivosť o kostol.

- „Áno, oficiálne som kostolníčkou od 1.9.1986, teda 11 rokov. Ináč sa tu aktivizujem od 29. 8. 1950, kedy bola likvidácia ženských reholí a kedy zlikvidovali aj náš rehoľný dom, kde som sa pripravovala na rehoľný život v noviciáte. To bola oslava SNP... Odvtedy som pracovala v našej farnosti pri aranžovaní kvetov, pri príprave veľkých sviatkov, pri práci s deťmi...“

Prečo robíte túto službu Cirkvi?

- „Je to môj vzťah k domu Božiemu, ktorý ma motivuje takýmto spôsobom sa zapojiť do života miestnej Cirkvi.“

Mnohí o Vás vieme, že to robíte s veľkou obetavosťou a starostlivosťou. Mnohokrát zostávate v kostole do neskorého večera, aby ste pripravili kostol na liturgické slávenia. Prichádza mi na um jedna príhoda, ktorá svedčí o tom, že Vaša činnosť je nielen obetavá, ale trochu i nebezpečná. **Ako si spomínate na „prepád“, ktorý ste istého času zažili?**

- „Bolo to ... (pani kostolníčka pozerá do direktória liturgického roka) ... presne 22. 6. 1995, pred sviatkom Najsv. Srdca Ježišovho. Asi okolo 23.45 h som bola ešte v kostole, keď ktosi začal šramotať pri hlavnom vchode do kostola, ktorý už bol zatvorený. Išla som sa pozrieť, čo to tam stvára ten „návštevník“.“

Myslela som si: „Zašramocem tou lavicou? Ale čo ak sa zľakne a odpadne, mysliac si, že je to nejaký duch?“ Vybehla som potichu cez vedľajší vchod, aby som si schovala bicykel. Potom som zamkla a myslela som si: „Nemáš šancu, chlapče!“ Potom som potichu a v tme išla do sakristie. Našťastie poznám kostol aj potme, takže mi to nerobilo problémy. O chvíľu sa po neúspešnom pokuse dostať sa dnu cez hlavné vchodové dvere cez bočný vchod objavil „návštevník“ aj pri sakristiových dverách. To už bolo zaujímavé, lebo tie nie sú „neotvorené“. Po chvíli som pustila zvony. Chvíľu zostal ticho, ale potom, mysliac, že je to oznámenie polnoci, „šfúral“ ďalej. A tak som znovu pustila zvony, tentoraz všetky. To ho odradilo a viac som ho nepočula.“

Ale potom ste odišli?

- „Nie, zostala som „na stráž“ do rána a v sakristii som prespala ako v Interhoteli.“

Ja už len dodám, že na druhý deň sme sa dozvedeli, že filiálny kostol v Neštichu bol do rána vykradnutý. Takže vlastne pani kostolníčka uchránila nielen mnohé cenné hnutelnosti, ale zabránila aj prípadnému zneucteniu Najsv. Eucharistie.

Pani kostolníčka, alebo teta Elka, ako Vás všetci nazývame, kde beriete silu, odvahu a vytrvalosť k tejto Vašej službe?

- „Práve v Eucharistii, pri Pánovom stole.“